

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS
2004 m. spalio 14 d. *

Byloje T-56/02

Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG, įsteigtas Miunchene (Vokietija), atstovaujamas advokatų W. Knapp, T. Müller-Ibold ir B. Bergmann, nurodęs adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovas,

prieš

Europos Bendrijų Komisiją, atstovaujamą S. Rating, padedamo advokato F. Hermanns, nurodžiusią adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovę,

dėl 2001 m. gruodžio 11 d. Komisijos sprendimo 2003/25/EB procedūroje, pradėtoje pagal EB 81 straipsnį (byla COMP/E-1/37.919 (ex 37.391) — Bankų mokesčiai už euro zonos valiutų keitimą — Vokietija) (OL L 15, 2003, p. 1), panaikinimo,

* Proceso kalba: vokiečių.

EUROPOS BENDRIJŲ PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS
(penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. Lindh, teisėjai R. García-Valdecasas ir
J. D. Cooke,

kancleris H. Jung,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

priima ši

Sprendimą

Bylos aplinkybės

Teisinis pagrindas

- 1 EB sutarties 109l straipsnio 4 dalis (dabar – EB 123 straipsnio 4 dalis) numato, kad Taryba nuo pirmos Ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) trečiojo etapo dienos patvirtina valstybių narių, pagal EB sutartį įvedančių eurą kaip vieną valiutą (toliau – dalyvaujančiosios valstybės), neatšaukiamai nustatytus valiutų perskaičiavimo kursus ir pagal šiuos neatšaukiamai nustatytus kursus euras pakeičia šias valiutas.

- 2 Protokolo prie EB sutarties dėl Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko sistemos statuto (toliau – ECBS statutas) 52 straipsnis nustato:

„Banknotų Bendrijos valiutomis keitimas

Po to, kai bus neatšaukiamai nustatyti valiutų kursai, Valdancioji taryba imasi reikiamų priemonių, kad užtikrintų, jog nacionaliniai centriniai bankai banknotus, kurių valiutų kursai yra neatšaukiamai nustatyti, keistų pagal jų atitinkamas nominalias vertes.“

- 3 1995 m. gruodžio 15–16 dienomis Madride vykusiam susitikime Europos Vadovų Taryba patvirtino, kad trečiasis EPS etapas prasidės 1999 m. sausio 1 d., kaip tai numatyta EB sutarties 109j straipsnio 4 dalyje (dabar – EB 121 straipsnio 4 dalis).

- 4 Teisines euro įvedimo ir naudojimo sąlygas iš esmės nustato:

— 1997 m. birželio 17 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1103/97 dėl tam tikrų nuostatų, susijusių su euro įvedimu (OL L 162, p. 1) ir

— 1998 m. gegužės 3 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 974/98 dėl euro įvedimo (OL L 139, p. 1).

- 5 Reglamento Nr. 1103/97 4 straipsnis nustato euro ir dalyvaujančiųjų valstybių piniginių vienetų keitimo taisykles. Jo 3 dalyje nustatyta, kad „perskaičiavimo kursai naudojami perskaičiavimui tarp euro ir nacionalinių valiutų vienetų abiem kryptimis. Iš perskaičiavimo kursų gauti atvirkštiniai kursai nenaudojami“.
- 6 Remiantis Tarybos reglamento Nr. 974/98 2 ir 3 straipsniais nuo 1999 m. sausio 1 d. dalyvaujančiųjų valstybių valiuta yra euras, kuriuo dalyvaujančių valstybių valiutos yra pakeičiamos pagal perskaičiavimo kursą.
- 7 Reglamento Nr. 974/98 10 ir 11 straipsniai numato, kad 2002 m. sausio 1 d. į apyvartą bus išleisti eurų banknotai ir monetos.
- 8 Reglamento Nr. 974/98 5–9 straipsniai nustato pereinamąsias taisykles, taikomas 1999 m. sausio 1 d. – 2002 m. sausio 1 d. laikotarpiu (toliau – pereinamasis laikotarpis).
- 9 Be to, pažymėtina, kad 1997 m. gegužės 15 d. Komisija apskritojo stalo diskusijai dėl praktinių perėjimo prie euro aspektų pakvietė bankų sektoriaus, valstybės institucijų ir vartotojų atstovus (ginčijamo sprendimo 40 konstatuojamoji dalis). Iš apibendrinimo, sudaryto po šios apskritojo stalo diskusijos („Komisija, Ekonominių ir finansinių reikalų generalinis direktoratas, Apskritojo stalo diskusija apie praktinius perėjimo prie euro aspektus: apibendrinimas ir išvados“, 1997 m. birželio 11 d. dokumentas II/301/97), matyti, jog bankų atstovai „pageidavo, kad pereinamuoju laikotarpiu turi būti leidžiama rinkti mokesčių už vienos dalyvaujančiosios valstybės valiutos keitimą į kitą, nes, nors nebėra valiutų keitimo rizikos, ir tai sumažina

sąnaudas 20 %, išlieka kitos sandorio sąnaudos“; vartotojų sąjungos tokiam pageidavimui prieštaravo. Apskritojo stalo diskusijoje bankas *Deutsche Bank* pažymėjo ketinąs rinkti mokestį už valiutų keitimą iš asmenų, neturinčių banko sąskaitos šiame banke, tačiau savo klientams siūlyti šią paslaugą nemokamai.

- 10 Po 1997 m. gegužės 15 d. apskritojo stalo diskusijos Komisija pavedė ekspertų grupei iširti, ar – ir koku būdu – bankai turi teisę reikalauti mokesčio už dalyvaujančiųjų valstybių valiutų keitimo paslaugas.

- 11 Pereinamojo laikotarpio požiūriu ekspertų grupė priėjo prie tokių išvadų (Ekspertų grupės ataskaita apie bankų rinkliavas dėl euro įvedimo, 1997 m. lapkričio 20 d.; dokumentas cituojamas ginčijamo sprendimo 56 nuorofoje prie 137 konstatuojamosios dalies):
 - dėl dalyvaujančiųjų valstybių valiutų banknotų keitimo pažymėtina, kad ECBS statuto 52 straipsnis įpareigoja centrinius euro zonos valstybių bankus keisti kitų dalyvaujančiųjų valstybių valiutų banknotus pagal neatšaukiamai nustatytus keitimo kursus, tačiau jokia nuostata nedraudžia komerciniams bankams reikalauti mokesčio už tokios rūšies paslaugas,

 - dėl skaidrumo pažymėtina, kad įpareigojimas naudoti neatšaukiamai nustatytus keitimo kursus reiškia, jog mokestis kiekvieno keitimo metu turi būti atskirtas nuo neatšaukiamai nustatyto keitimo kurso ir negali būti įskaičiuotas į keitimo kursų skirtumą.

12 Pažymyje, kuri yra 1997 m. lapkričio 20 d. ataskaitos A priedas, ekspertų grupė teigė:

„19. Jokia Bendrijos ar nacionalinės teisės nuostata nedraudžia komerciniams bankams, valiutų keitykloms ir kitoms įstaigoms perkelti sąnaudas už banknotų keitimą kitiems subjektams. Ekonominiu požiūriu banknotų keitimas neabejotinai yra „paslauga“, kurią teikiant, priešingai nei perskaičiuojant negrynųjų pinigų sumas, keičiami du skirtingi teisiniai dokumentai.

<...>

Skaidrumas

23. Jeigu būtų daroma prielaida, kad už tam tikras operacijas (pvz., nacionalinių monetų ir banknotų keitimą į kitos nacionalinės valiutos monetas ir banknotus) gali būti renkamas mokestis, tokiems ketinimams taikomi keitimo mokesčio skaidrumo reikalavimai. Šiuo metu daugelio valstybių narių bankai ir valiutos keityklos renka keitimo mokestį, kurį sudaro bendras skirtumas tarp tos pačios valiutos pirkimo ir pardavimo kainos – „marža“. Nuo euro įvedimo tokių maržų taikymas, remiantis pagal EB sutarties 1091 straipsnio 4 dalį priimtu reglamentu, negalės būti laikomas tinkamu keitimo kursų naudojimu. Tokios maržos (kurias sudaro tos pačios valiutos vienetų skirtumas) neabejotinai bus laikomos prieštaraujančiomis Bendrijos ir (arba) nacionalinės vartotojų apsaugos teisės nuostatoms. Skaidrumo reikalavimas galioja visais atvejais, kai nustatomi valiutų keitimo mokesčiai; šie mokesčiai turi būti aiškiai išskirti ir negali būti slepiami.

<...>

Išvados

<...>

— Pereinamuoju laikotarpiu gali būti renkami mokesčiai už banknotų ir monetų keitimą, jeigu šie mokesčiai skaidriai išskiriami kaip administravimo sąnaudos.“

- 13 Atsakydama į klausimą, ar bankai ketina taikyti mokesčius už dalyvaujančiųjų valstybių banknotų keitimą, ekspertų grupė savo 1997 m. lapkričio 20 d. ataskaitoje nurodė, kad daugelis bankų ketina rinkti tokius mokesčius, tačiau, kadangi nėra keitimo rizikos, jie turėtų būti mažesni nei renkami iki šiol.
- 14 Palaikydama vartotojų susivienijimų nuomonę, ekspertų grupė pažymėjo, kad euras būtų priimamas kur kas lengviau, jeigu bankai atsisakytų keitimo mokesčio. Ekspertų grupė pasisakė už „geros praktikos principų“ laikymąsi, pagal kuriuos keitimas turėtų būti nemokamas.
- 15 Šie pasisakymai taip pat buvo pakartoti *Cahiers de l'euro* 21 numeryje, kurį Komisija, nenurodydama datos, išleido 1998 metais.

- 16 Po šių konsultacijų buvo priimta 1998 m. balandžio 23 d. Komisijos rekomendacija 98/286/EB dėl bankų mokesčių, susijusių su perėjimu prie euro (OL L 130, p. 22, toliau – 1998 m. balandžio 23 d. Komisijos rekomendacija). Šios rekomendacijos 2 straipsnis numato daugelį geros bankų praktikos principų, susijusių su nemokamu keitimu. Šie principai nėra susiję su banknotų ir monetų keitimo į euro zonos valstybių valiutas pereinamuoju laikotarpiu paslauga. 1998 m. balandžio 23 d. rekomendacijos 3 straipsnis nustato:

„3 straipsnis – Skaidrumas

1. Atlikdami bet koki nacionalinių piniginių vienetų perskaičiavimą į eurus ir atvirkščiai arba keisdami dalyvaujančiųjų valstybių banknotus ar monetas, bankai turėtų aiškiai nurodyti, kad taiko perskaičiavimo kursus pagal Reglamentą (EB) Nr. 1103/97, ir atskirai nurodyti visų rūšių mokesčius.

2. Tais atvejais, kai bankai nustato mokestį už 2 straipsnyje nenumatytas perskaičiavimo ir keitimo paslaugas, arba kai jie netaiko vienos ar kelių 2 straipsnio b punkte nustatytų taisyklių, jie turėtų aiškiai ir suprantamai informuoti savo klientus apie tokius perskaičiavimo ir keitimo mokesčius, pateikdami:

- a) išankstinę rašytinę informaciją apie mokesčius, kuriuos jie ketina taikyti už tam tikras perskaičiavimo ir keitimo paslaugas

ir

- b) papildomą specialią informaciją apie apskaičiuotus perskaičiavimo ir keitimo mokesčius, kuri turėtų būti nurodoma sąskaitų ar banko kortelių išrašuose arba kituose įprastuose banko bendravimo su klientais dokumentuose. Iš šių duomenų turėtų būti aiškiai matyti, kad perskaičiavimo kursai buvo taikomi laikantis Reglamento (EB) Nr. 1103/97 nuostatų; perskaičiavimo ir keitimo mokesčiai turėtų būti nurodomi atskirai nuo perskaičiavimo kurso ir visų kitų rūšių mokesčių.“

Ginčijamas sprendimas

- 17 Ši byla susijusi su 2001 m. gruodžio 11 d. Komisijos sprendimu 2003/25/EB procedūroje, pradėtoje pagal EB 81 straipsnį (byla COMP/E-1/37.919 (ex 37.391) – Bankų mokesčiai už euro zonos valiutų keitimą – Vokietija) (OL L 15, 2003, p. 1, toliau – ginčijamas sprendimas).
- 18 Kalbant apie užsienio valiutų keitimo paslaugas, reikia skirti sąskaitose esančių pinigų keitimą ir banknotų bei monetų keitimą, t. y. „grynųjų pinigų keitimą“. Šis ieškiny susijęs tik su pastarąja paslaugų rūšimi, kurią taip pat galima suskirstyti į dvi grupes: „didmeninį“ valiutų keitimą, kuris leidžia bankams keisti didelius valiutų kiekius (toliau – tarpbankinis valiutų keitimas) ir pavienio grynųjų pinigų keitimo paslaugas privatiems asmenims, kai keičiami nedideli banknotų kiekiai.
- 19 Iki euro įvedimo Vokietijoje mokestis už grynųjų pinigų keitimą nebuvo apskaičiuojamas atskirai; šių paslaugų kaina buvo įskaičiuota į kursus, pagal kuriuos kredito įstaigos ir valiutų keityklos pirkė ir pardavinėjo užsienio valiutą savo klientams. Todėl pirkimo metu kursas buvo mažesnis, o pardavimo metu – didesnis

už keitimo kursą rinkoje (ginčijamo sprendimo 38 konstatuojamoji dalis). Šis su rinkos keitimo kursu susijęs skirtumas kartais vadinamas „kursų koridoriumi“.

20 Ginčijamo sprendimo adresatai yra penki Vokietijoje įsteigti bankai:

— *Commerzbank*,

— *Dresdner Bank*,

— *Bayerische Hypo- und Vereinsbank* (toliau – *HVB* arba ieškovas),

— *Deutsche Verkehrsbank (DVB)*,

— *Vereins- und Westbank (VUW)*.

21 Ieškovas yra Vokietijoje veikiantis ir universalias paslaugas teikiantis bankas. Šis bankas buvo įsteigtas 1998 m. rugsėjo 1 d., susijungus *Bayerische Hypotheken- und Wechselbank* ir *Bayerische Vereinsbank AG*. Ieškovas yra pagrindinis *VUW* akcininkas.

- 22 1999 m. Komisija pradėjo tyrimą dėl 150 bankų, tarp jų ir ieškovo, veikiančių septyniose valstybėse narėse, t. y. Belgijoje, Vokietijoje, Airijoje, Nyderlanduose, Austrijoje, Portugalijoje ir Suomijoje. Ji įtarė, kad bankai susitarė dėl mokesčio už tam tikrų dalyvaujančiųjų valstybių grynųjų pinigų keitimą pereinamuoju laikotarpiu. Nors iš pradžių Komisija buvo suteikusi tyrimui bendrą bylos numerį, vėliau ji tęsė savo tyrimą, pradėjusi atskiras procedūras dėl susitarimų konkrečiose valstybėse narėse.
- 23 1999 m. vasario 8 d. Komisija paprašė trijų Vokietijos bankų pateikti informaciją pagal 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties (81) ir (82) straipsnius (OL 13, 1962, p. 204), 11 straipsnį. Šie prašymai iš esmės buvo susiję su mokesčiais už grynųjų pinigų keitimo paslaugas.
- 24 1999 m. vasario 16 ir 17 d. Komisija atliko patikrinimus pagrindinėse *Dresdner Bank* ir *Deutsche Bank* buveinėse Frankfurte prie Maino.
- 25 1999 m. spalio 19 d. Komisija, remdamasi Reglamento Nr. 17 11 straipsniu, apie 240 euro zonos bankų išsiuntė klausimyną ir paprašė pateikti informacijos apie bankų mokesčius už pinigų keitimo sandorius iki ir po euro įvedimo. Šis klausimynas buvo išsiųstas 42 Vokietijos bankams, tarp kurių buvo ir ginčijamo sprendimo adresatai (ginčijamo sprendimo 22 konstatuojamoji dalis).
- 26 1999 m. spalio 20 ir 21 d. Komisija atliko patikrinimus Nyderlanduose banko *GWK Bank* buveinėje (toliau – *GWK*) (ginčijamo sprendimo 20 ir 21 konstatuojamosios dalys).

27 2000 m. rugpjūčio 3 ir 10 d. laiškais Komisija išsiuntė pranešimą su kaltinimais tokiems bankams:

- *Commerzbank,*

- *DVB,*

- *HVB,*

- *Reisebank,*

- *Dresdner Bank,*

- *VUW,*

- *Bayerische Landesbank Girozentrale,*

- *SEB Bank (buvęs BfG),*

- *Hamburgische Landesbank Girozentrale,*

- *Westdeutsche Landesbank Girozentrale,*

- *Landesbank Hessen Thüringen Girozentrale,*

- *GWK ir jo patronuojančioms bendrovėms Fortis NV, Fortis Services Nederland NV ir Fortis Bank Nederland NV.*

- 28 2001 m. vasario 1 ir 2 d. tikrintojas išklausė šio pranešimo adresatus.
- 29 2001 m. gruodžio 11 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą.
- 30 Remiantis ginčijamu sprendimu (2 konstatuojamoji dalis), bankai 1997 m. spalio 15 d. Frankfurte prie Maino *DVB* patalpose vykusiam susitikime (toliau – 1997 m. spalio 15 d. susitikimas) susitarė pereinamuoju laikotarpiu reikalauti už euro zonos banknotų pirkimą ir pardavimą 3% komisinių.
- 31 Šis susitikimas vyko *GWK* iniciatyva. Ginčijamame sprendime nurodoma, kad *GWK* per 1997 m. balandžio 29 d. vykusį susitikimą paragino *Reisebank* pradėti pokalbius su kitais Vokietijos bankais, kad visų pirma paskatintų juos imtis priemonių, jog Vokietijos centrinis bankas (*Deutsche Bundesbank*) neteiktų nemokamų grynųjų pinigų keitimo paslaugų (ginčijamo sprendimo 60 konstatuojamoji dalis).
- 32 Ginčijamame sprendime (62 konstatuojamoji dalis) teigiama, kad pažeidimus įrodo tikrinimo *GWK* verslo patalpose metu rasti pranešimai apie susitikimus ir telefoninius pokalbius, ypač pranešimai apie 1997 m. spalio 15 d. susitikimą, kuriuos paruošė *GWK* darbuotojas „A“ (toliau – „A“ pranešimas) ir *Commerzbank* darbuotojas „B“ (toliau – „B“ pranešimas).

- 33 Pirmiausia Komisija ginčijamame sprendime konstatuoja, kad dalyviai susitarė pranešti *Bundesbank* (Vokietijos centrinis bankas) apie tai, jog nuo 1999 m. sausio 1 d. jie ketina „atlikti euro zonos valiutų keitimą pagal fiksuotus keitimo kursus, tačiau reikalaus už tai aiškiai nurodytų komisinių“ (ginčijamo sprendimo 88 konstatuojamoji dalis).
- 34 Toliau Komisija teigia (ginčijamo sprendimo 89 konstatuojamoji dalis), kad 1997 m. spalio 15 d. susitikimo dalyviai, nesugebėję susitarti dėl vieningo komisinių dydžio principų, „iškelė bendrą tikslą pakeisti kurso koridorių procentiniais komisiniais, kad galėtų užtikrinti 90 % buvusių pajamų iš pinigų keitimo verslo, o tai reišė, kad turėjo būti nustatyti bendri 3 % komisiniai“. Toliau Komisija, remdamasi „B“ pranešimu, konstatavo, kad „buvo pasiektas susitarimas taikyti fiksuotą euro zonos valiutų keitimo kursą (t. y. nebetaikyti atskirų pirkimo ir pardavimo kursų) ir procentais nustatytą komisinį mokestį“ (ginčijamo sprendimo 95 konstatuojamoji dalis).
- 35 Galiausiai, Komisijos nuomone, iš „A“ ir „B“ pranešimų matyti, kad buvo sudarytas susitarimas, pagal kurį už grynujų pinigų keitimo paslaugą turėjo būti renkami komisiniai mokesčiai procentais nuo keičiamos sumos. „B“ pranešimas nurodo komisinių dydžio, o „A“ pranešime kalbama apie 3 % dydžio komisinius. Vis dėlto Komisija atsižvelgė į banko *Bayerische Landesbank* apklausos, vykusios 2001 m. vasario 1 ir 2 d., pateiktus paaiškinimus, kad jo atstovai per 1997 m. spalio 15 d. susitikimą priminė, jog „kai kurie kai kurių bankų atstovai minėjo skaičius nuo 2 iki 4 %“, nors patys šio banko atstovai neprisiminė 3 % skaičiaus (ginčijamo sprendimo 96 konstatuojamoji dalis).
- 36 Remdamasi šiais motyvais, Komisija priėjo prie išvados, kad „1997 m. spalio 15 d. susitikime dalyvavę bankai susitarė nuo 1999 m. sausio 1 d. įvesti bendrus apie 3 % dydžio komisinius (kad būtų užtikrinta 90 % buvusių pajamų)“ ir kad šio susitarimo „tikslas ir poveikis yra konkurencijos ribojimas Bendrijoje“ (ginčijamo sprendimo

120 ir 128 konstatuojamosios dalys). Šis susitarimas buvo sudarytas pereinamajam laikotarpiui (ginčijamo sprendimo 173 konstatuojamoji dalis).

- 37 Remiantis ginčijamo sprendimo 1 straipsniu, *Commerzbank, Dresdner Bank, HVB, DVB* ir *VLIW*, „dalyvaudami susitarime, kurio tikslas buvo 1999 m. sausio 1 d. prasidedančiu pereinamuoju laikotarpiu: a) nustatyti mokesčio už dalyvaujančiųjų valstybių valiutų banknotų keitimą surinkimo būdą (t. y. procentais nustatytą komisinį mokestį) ir b) nustatyti siektiną 3 % kainą (kad būtų užtikrinta 90 % buvusių pajamų iš kursų koridoriaus)“, pažeidė EB 81 straipsnį.
- 38 Komisija laikėsi nuomonės, kad tai buvo sunkus apie ketverius metus trukęs pažeidimas, ir nustatė tokias pinigines baudas (ginčijamo sprendimo 3 straipsnis):

Commerzbank 28 000 000 eurų,

Dresdner Bank 28 000 000 eurų,

HVB 28 000 000 eurų,

DVB 14 000 000 eurų,

VLIW 2 800 000 eurų.

- 39 Apie ginčijamą sprendimą ieškovas buvo informuotas 2001 m. gruodžio 19 dieną.

Procesas

- 40 Ieškiniu, kurį Pirmosios instancijos teismo kanceliarija gavo 2002 m. vasario 28 d., ieškovas pareiškė šį ieškinį.
- 41 Po to, kai Komisijai buvo pranešta apie šį ieškinį, ji nepateikė atsiliepimo per nustatytą terminą. 2002 m. birželio 25 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijoje gautu raštu ieškovas, remdamasis Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 122 straipsnio 1 dalimi, paprašė teismo patenkinti jo reikalavimus. Kanceliarija įteikė šį prašymą Komisijai.
- 42 Taigi Pirmosios instancijos teismas turi priimti sprendimą už akių. Kadangi nėra abejonių, kad ieškinyje buvo pateiktas tinkamai ir yra priimtinas, remdamasis savo Procedūros reglamento 122 straipsnio 1 dalimi, Pirmosios instancijos teismas turi apsvarstyti, ar ieškovo reikalavimai pagrįsti.

Ieškovo reikalavimai

- 43 Ieškovas Pirmosios instancijos teismo prašo:

- panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek jis yra susijęs su ieškovu,
- subsidiariai – panaikinti ar sumažinti piniginę baudą,

- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

44 Ieškinyje pateikiami pagrindiniai argumentai iš esmės yra susiję su:

- įvairiais teisės į gynybą pažeidimais administracinio proceso metu,
- EB 81 straipsnio pažeidimu dėl teisinių ir faktinių klaidų,
- ieškovo dalyvavimu darant pažeidimą,
- pažeidimo priskirtinumu,
- ginčijamo sprendimo pagrindu,
- piktnaudžiavimu įgaliojimais,
- piniginės baudos apskaičiavimu.

- 45 Priimant šį sprendimą už akių, iš pradžių nagrinėtini ieškinio pagrindai, kuriais ieškovas teigia, kad iš tikrųjų joks susitarimas nebuvo sudarytas, nes Komisija neteisingai nustatė pagrindines nagrinėjamo atvejo faktines aplinkybes.

Dėl faktinių aplinkybių nustatymo

- 46 Iš esmės ieškovas teigia, kad per 1997 m. spalio 15 d. susitikimą nebuvo sudarytas susitarimas dėl komisinių mokesčių apskaičiavimo sąlygų ir jų dydžio. Komisija teisiniu požiūriu nepakankamai įrodė faktines aplinkybes, kuriomis remdamasi ji konstatavo, kad buvo padarytas pažeidimas.

Dėl susitarimo apie komisinių keitimo mokesčių apskaičiavimo sąlygas

Ieškovo argumentai

- 47 Pirmiausia ieškovas teigia, kad buvo pažeista pareiga motyvuoti. Jo nuomone, tariamo susitarimo dėl komisinių keitimo mokesčių apskaičiavimo sąlygų atžvilgiu ginčijamas sprendimas yra toks daugiareikšmis ir neaiškus, kad ieškovui yra sunku organizuoti savo gynybą.
- 48 Taigi iš ginčijamo sprendimo nėra aiškus šio tariamo susitarimo turinys, o šio sprendimo tekstas gali būti aiškinamas dviem būdais. Remiantis pirmuoju aiškinimu, susitarimu buvo siekiama leisti taikyti tik procentais nustatytus, o ne fiksuoto dydžio mokesčius. Pagal antrą aiškinimą tariamai buvo susitarta panaikinti kurso koridorius

ir pakeisti juos atskiru komisiniu mokesčiu, priklausančiu ne nuo valiutų kurso, o nuo keičiamos sumos.

- 49 Ieškovas, nepaisant to, koks aiškinimas yra teisingas, iš esmės teigia, kad keičiamos sumos procentu išreikšto komisinio mokesčio apskaičiavimas yra tik neatšaukiamų perskaičiavimo kursų įvedimo išdava. Tokią situaciją sąlygojo kursų koridoriaus panaikinimas ir Komisijos bei *Bundesbank* reikalaujamas skaidrumas. Todėl nė vienas aiškinimas neleidžia daryti prielaidos, kad buvo sudarytas neteisėtas susitarimas.
- 50 Tuo atveju, jei ginčijamas sprendimas paremtas teisingu aiškinimu, kad buvo sudarytas susitarimas atsisakyti kursų koridorių, ieškovas pripažįsta, jog toks susitarimas buvo sudarytas, tačiau neigia, kad jis galėjo riboti konkurenciją.
- 51 Kaip ginčijamame sprendime (ginčijamo sprendimo 37 ir paskesnės bei 139 ir paskesnės konstatuojamosios dalys) pažymėjo pati Komisija, atsisakyti kursų koridorių tiesiogiai reikalauja Reglamento Nr. 1103/97 4 straipsnio 3 dalis.
- 52 Be to, tai, kad buvo atsisakyta kursų koridorių, atitinka 1998 m. balandžio 23 d. Komisijos rekomendaciją, kuri siekė būtent tokio tikslo. Dėl to tariamas susitarimas, kuriuo bankai pareiškė norą laikytis Komisijos rekomendacijos, negali turėti juntamo poveikio konkurencijai, be to, jam turėjo būti suteikta išimtis. Aplinkybė, kad *Bundesverband deutscher Banken* (Federalinis Vokietijos bankų susivienijimas) 1997 m. laikėsi nuomonės, jog kursų koridorius nėra neteisėtas *ipso jure*, šiuo atveju

nėra svarbi. Vėliau šis susivienijimas pripažino 1998 m. balandžio 23 d. Komisijos rekomendaciją.

- 53 Galiausiai Komisija nepaiškino, koks būtent susitarimas dėl keitimo mokesčių apskaičiavimo tvarkos buvo sudarytas. Ginčijamo sprendimo 113 konstatuojamojoje dalyje yra teiginys, kad *Landesbank Hessen Thüringen* pripažino, jog 1997 m. spalio 15 d. susitikime buvo pasiektas susitarimas dėl „mokesčių struktūros“. Tačiau atrodo, kad šiuo pareiškimu *Landesbank Hessen Thüringen* tik pažymėjo, jog numatyti kitokį nei proporcinis mokestis buvo „sunkiai“ įmanoma, turint omenyje kursų koridoriaus atsisakymą. Komisija pažymėjo (ginčijamo sprendimo 114 konstatuojamoji dalis), kad kiekvienas bankas turi savarankiškai spręsti apie savo veiksmus mokesčių nustatymo klausimais, bet nepateikė platesnių paaiškinimų.
- 54 Tuo atveju, jei ginčijamas sprendimas grindžiamas teisinga interpretacija, kad buvo sudarytas susitarimas apie proporcinį mokestį, draudžiant rinkti bet koki fiksuoto dydžio mokestį, ieškovas teigia, kad toks susitarimas niekada nebuvo sudarytas. 1997 m. spalio 15 d. susitikimo dalyviai aptarė, kaip galėtų atrodyti rinkliavos panaikinus kursų koridorių. Tačiau dalyviai negalėjo sugalvoti jokių modelių, išskyrus tuos, kurie jau buvo gerai žinomi bankininkystės sektoriuje (t. y. proporcinis mokestis su minimalia suma ar be jos arba fiksuoto dydžio mokestis).
- 55 Dėl šios priežasties, *VUW* darbuotojo „C“ nuomone, susitikimo rezultatai buvo mažai naudingi. Dėl tos pačios priežasties „B“ pranešime teigiama, kad egzistavo „konsensusas“ dėl keitimo operacijų „fiksuotomis kainomis“ (t. y. pagal neatšaukiamai nustatytus perskaičiavimo kursus) apmokestinimo, „atimant ar pridodant“ atskirai nurodytą mokestį. Šis pastebėjimas, kad rinkliavos turėtų būti apskaičiuojamos procentais, buvo susijęs su kursų koridoriaus sistemos, o ne su vienkartinės fiksuotos rinkliavos panaikinimu.

56 Tą taip pat patvirtina „A“ pranešimas (ginčijamo sprendimo 88 konstatuojamoji dalis):

„Po stebėtinai trumpo pasikeitimo nuomonėmis visi dalyvavę asmenys išreiškė įsitikinimą, kad kursų koridorius euro zonos valiutų atveju išnyks ir kad reikės aiškiai nurodyti tiek keičiamos sumos vertę, tiek renkamą mokestį.“

57 Tą patį konstatuoja „B“ pranešimas:

„Klientui turės būti atskirai pateikiama perskaičiuotos euro valiutos vertė atėmus arba pridėjus sąnaudas ar komisinius.

Kaštai ar mokesčiai bus apskaičiuojami procentais nuo keičiamos valiutos vertės.“

58 Be to, ieškovas teigia, kad susitarimas apie vien tik procentinę rinkliavą niekada nebuvo įgyvendintas. Kaip ir daugelis 1997 m. spalio 15 d. susitikimo dalyvių ieškovas rinko fiksuotą mokestį, kuris buvo taikomas maždaug 70% valiutų keitimo operacijų. Toks susitarimas likus penkiolikai mėnesių iki pereinamojo laikotarpio pradžios nebūtų turėjęs visiškai jokios prasmės.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 59 Remiantis nusistovėjusia teismų praktika, susitarimas EB 81 straipsnio 1 dalies prasme laikomas sudarytu jau tuomet, kai atitinkamos įmonės išreiškia savo bendrą valią elgtis rinkoje tam tikru būdu (šiuo klausimu žr. 1970 m. liepos 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *ACF Chemiefarma prieš Komisiją*, 41/69, Rink. p. 661, 112 punktą ir 1980 m. spalio 29 d. Sprendimo *Van Landewyck ir kt. prieš Komisiją*, 209/78–215/78 ir 218/78, Rink. p. 3125, 86 punktą; 1991 m. gruodžio 17 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Hercules Chemicals prieš Komisiją*, T-7/89, Rink. p. II-1711, 256 punktą ir 2000 m. spalio 26 d. Sprendimo *Bayer prieš Komisiją*, T-41/96, Rink. p. II-3383, 67 punktą).
- 60 Kalbant apie bendros valios išreiškimo formą, pakanka, kad susitarimas išreiškia sutarties šalių valią elgtis rinkoje pagal jo sąlygas (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų *ACF Chemiefarma prieš Komisiją* 112 punktą; *Van Landewyck ir kt. prieš Komisiją* 86 punktą ir *Bayer prieš Komisiją* 68 punktą).
- 61 Iš to išplaukia, kad susitarimo sąvokos EB 81 straipsnio 1 dalies prasme, kaip ji yra aiškinama teismų praktikoje, esminis bruožas yra mažiausiai dviejų šalių valios suderinimas, kurio išraiškos forma, jeigu ji tiksliai perteikia šalių valią, nėra svarbi (minėto sprendimo *Bayer prieš Komisiją* 69 punktas).
- 62 Reikia nustatyti, ar ieškovas teisiniu požiūriu pakankamai įrodė argumentus, kurie leidžia suabejoti teiginių, kuriais remdamasi Komisija darė prielaidą apie 1997 m. spalio 15 d. susitikimo dalyvių valios suderinimą dėl valiutų keitimo mokesčių apskaičiavimo sąlygų nustatymo, teisingumu.

- 63 Pastarasis inkriminuojamo susitarimo aspektas aptariamasis ginčijamo sprendimo 95, 96, 114, 115, 132 ir 184 konstatuojamosiose dalyse, o Komisija iš esmės vertino mokesčio dydžio nustatymo klausimą.
- 64 Pažymėtina, kad ieškovo pasiūlyta interpretacija, jog ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje nurodytas pažeidimas, kurio turinys yra susitarimas dėl „keitimo mokesčių surinkimo sąlygų“, atsirado dėl kursų koridorių sistemos panaikinimo, nepakankamai įtikinama. Neteisėtas tokio susitarimo pobūdis tiesiogiai prieštarautų ginčijamo sprendimo 38 ir 139 konstatuojamosioms dalims, iš kurių matyti, kad kursų koridoriai buvo panaikinti dėl neatšaukiamų perskaičiavimo kursų nustatymo.
- 65 Šiose dalyse Komisija teigė, jog „neatšaukiamų perskaičiavimo kursų nustatymas 1999 m. sausio 1 d. sąlygojo tai, kad buvo panaikinti skirtingi pirkimo ir pardavimo kursai, t. y. (kursų) koridoriai, atspindėję dalyvaujančiųjų valstybių valiutų banknotų keitimo mokesčių“ (ginčijamo sprendimo 38 konstatuojamoji dalis). Toliau Komisija atmetė argumentus, kad 1997 m. spalio 15 d. susitikimas buvo skirtas galimybei išlaikyti kursų koridorius pereinamuoju laikotarpiu nagrinėti, motyvuodama tuo, kad „nuo 1995 m. buvo visuotinai žinoma, kad bus neatšaukiamai nustatyti keitimo kursai ir kad bus galima naudoti tik šiuos nustatytus kursus“ ir kad „to tiesioginė pasekmė yra tai, kad nebebus leidžiama naudoti „(kursų) koridorių“ ir kad visi mokesčiai turės būti aiškiai ir skaidriai išskirti“ (ginčijamo sprendimo 139 konstatuojamoji dalis).
- 66 Be to, Komisija nurodė, kad neatšaukiamai nustatytų keitimo kursų įsigaliojimas iš dalies sąlygojo pažeidimą, susijusį su keitimo mokesčio dydžio nustatymu. Taip ginčijamame sprendime atlikdama teisinį vertinimą ji konstatavo, jog susitarimas dėl kainų buvo sudarytas tam, kad „būtų užtikrinta 90 % pajamų, prarastų 1999 m. sausio 1 d. panaikinus (kursų koridorius)“ (ginčijamo sprendimo 116 konstatuojamoji dalis; taip pat žr. 130 konstatuojamąją dalį).

- 67 Kalbėdama apie susitarimo dėl mokesčių nustatymo tik procentais principo įrodymus, Komisija pažymėjo (ginčijamo sprendimo 95 konstatuojamoji dalis):

„Apie keitimo sandorius „B“ pranešime pažymima, kad buvo pasiektas susitarimas dėl fiksuotų dalyvaujančiųjų valstybių valiutų keitimo kursų taikymo (t. y. be pirkimo ir pardavimo kursų), nustatant komisinį mokestį procentais. Kiekvienas bankas turėtų pats nustatyti apskaičiavimo metodą perskaičiuojant dalyvaujančiųjų valstybių valiutas: „<...> Kursų ir kainų nustatymo 3a EPS etape (nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2002 m. sausio 1 d.) klausimu dalyviai susitarė dėl tokių punktų:

1) Sandoriai su privačiais klientais

<...>

— komisiniai mokesčiai ar rinkliavos bus apskaičiuojami procentais nuo keitimo sumos <...>“

- 68 Komisija nustatė, kad „(„B“ ir „A“ pranešimuose) vienodai teigiama, jog pasiektas konsensusas, kad klientų mokesčiai turi būti apskaičiuojami procentais“ (ginčijamo sprendimo 96 konstatuojamoji dalis).

- 69 Tačiau vien tik šių argumentų nepakanka įrodyti, kad buvo suderinta valia dėl keitimo mokesčio apskaičiavimo tik procentais nuo keičiamos sumos. „B“ pranešimo ištrauka, kuria remiasi Komisija (ginčijamo sprendimo 95 konstatuojamoji dalis), nepakankamai įtikinamai įrodo, kad buvo sudarytas susitarimas apie visų 1997 m. spalio 15 d. susitikimo dalyvių bendrai įvedamą keitimo mokesčio apskaičiavimo ir pateikimo tvarką, dėl trijų priežasčių.
- 70 Pirmiausia administracinės procedūros metu 1997 m. spalio 15 d. susitikimo dalyviai ginčijo Komisijos pasiūlytą „B“ pranešimo išaiškinimą, kuriuo ji rėmėsi, siekdama įrodyti, kad buvo sudarytas susitarimas apie keitimo mokesčio nustatymo sąlygas (ginčijamo sprendimo 112 konstatuojamoji dalis). Be to, „B“ pranešimas, kuris nėra pagrįstas kitais įrodymais, negali būti laikomas pakankamu tokio susitarimo įrodymu (žr. pagal analogiją 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Enso-Gutzeit prieš Komisiją*, T-337/94, Rink. p. II-1571, 91 punktą).
- 71 Antra, „B“ pranešime nėra jokių pakankamų įrodymų ar faktų, leidžiančių daryti išvadą, kad buvo sudarytas susitarimas dėl „mokesčių struktūros suderinimo“, kaip teigia Komisija ginčijamo sprendimo 114 konstatuojamojoje dalyje. Priešingai, Komisijos cituojama „B“ pranešimo ištrauka gali būti aiškinama ir kitaip, ir toks aiškinimas, atsižvelgiant į ieškovo paaiškinimą, iš pirmo žvilgsnio atrodo įtikinamas.
- 72 Viena vertus, ši ištrauka tikrai gali būti suprantama kaip bankų pasiektos konsensuso, kad dėl eurui taikomų taisyklių raidos turi būti atsakyta kursų koridorių sistemos, išraiška. Kaip pažymėta pirmiau, dėl privalomo neatšaukiamai nustatytų perskaičiavimo kursų taikymo buvo būtina nustatyti tokį mechanizmą, kuriame keitimo paslaugų kaina būtų pateikiama atskirai nuo šių keitimo kursų.

73 Kita vertus, „A“ pranešime yra duomenų, leidžiančių pagrįsti rimtas abejones ar net paneigti išaiškinimą, kuriuo remdamasi Komisija padarė prielaidą, kad buvo sudarytas susitarimas dėl keitimo paslaugų „mokesčių struktūros suderinimo“. Taigi iš „A“ pranešimo, be kita ko, matyti, jog 1997 m. spalio 15 d. susitikime bankai nagrinėjo klausimą, ar privalomas neatšaukiamai nustatytų keitimo kursų naudojimas reiškia, kad jie yra įpareigoti nustatyti vienodo dydžio keitimo mokesčių visoms nacionalinėms valiutoms arba kad galima pasirinkti skirtingo dydžio mokesčius kiekvienos valiutos atveju. Iš tikrųjų Komisija pažymėjo, kad susitikimo dalyviai „negalėdami pasiekti visiško susitarimo dėl visoms valiutoms vienodo mokesčio arba dėl kiekvienai valiutai skirtingo mokesčio, nusprendė pranešti *Bundesbank*, kad <...> „kiekvienas dalyvaujantis bankas savarankiškai spęs apie savo (mokesčių) struktūrą ateityje“ (ginčijamo sprendimo 89 ir 103 konstatuojamosios dalys). Taigi ši ištrauka iš „A“ pranešimo paneigia prielaidą, kad buvo sudarytas susitarimas dėl mokesčių nustatymo sąlygų.

74 Trečia, pritariant ieškovui konstatuotina, kad „procentais išreikšto“ mokesčio (ginčijamo sprendimo 115 konstatuojamoji dalis) struktūra iš pirmo žvilgsnio atrodo natūrali mokesčio už keitimo paslaugas išraiška. Šiuo klausimu pažymėtina, kad Komisija, aprašydama kursų koridorių sistemos kainų lygį, pati pasitelkia tokią struktūrą ginčijamo sprendimo 43 nuorodoje (ginčijamo sprendimo 102 konstatuojamoji dalis). Be to, proporcinio mokesčio sistema atrodo dar labiau suprantama dėl to, kad su keitimo paslaugomis susijusios bankų sąnaudos didėja pagal keičiamų sumų dydį (transportavimas, administravimas, saugojimas). Todėl apsisprendimas pateikti kainas tam tikru procentu nuo keičiamos sumos iš pirmo žvilgsnio atrodo veikiau susijęs su nagrinėjamų paslaugų esme, o ne su kažkokiu valios suderinimu.

75 Komisija atmetė bankų paaiškinimus, kuriuose jie iš esmės pateikė šiuos argumentus, motyvuodama tuo, kad tai, jog „kiekvienas bankas pakeis (kursų koridorių sistemą) procentiniu komisiniu mokesčiu, nėra nei natūralus, nei logiškas žingsnis“ ir kad „atrodo, jog *Deutsche Bank* iš pradžių svarstė galimybę pasiūlyti

nemokamą pinigų keitimą“ (ginčijamo sprendimo 115 konstatuojamoji dalis). Tačiau šis atmetimas nėra nei argumentuotas, nei pagrįstas įrodymais. Nuoroda į *Deutsche Bank* politiką yra nesvarbi, nes ji susijusi ne su mokesčio už keitimo paslaugas struktūra, o su galimu vieno konkurento atsisakymu nustatyti mokesť pereinamuoju laikotarpiu.

76 Be to, ginčijamo sprendimo negalima suprasti taip, kad jis susijęs su susitarimu, kuriuo bankai ketino patvirtinti, kad bus nustatomas tik proporcinis mokesťis, priklausantis nuo keičiamos sumos, ir atsisakyta bet kokio fiksuoto mokesčio. Ginčijamame sprendime nėra jokios aiškios nuorodos šiuo klausimu. Be to, būtent iš jo 147 konstatuojamosios dalies matyti, kad Komisijai buvo žinoma tam tikrų bankų praktika mokesčių struktūroje kombinuoti fiksuotą komponentą (minimalų mokesťį) ir procentais išreikštą mokesťį, priklausantį nuo keičiamos sumos. Taigi, kai Komisija priėmė sprendimą 2001 m. gruodžio 11 d., t. y. likus keletui dienų iki pereinamojo laikotarpio pabaigos, jai nebuvo nežinoma, kad daugelis bankų, nustatydami mokesťį, procentais išreikštą mokesťį derino su fiksuota mokesčio dalimi.

77 Tokiomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į ieškinį, konstatuotina, kad ieškovui pavyko įrodyti, jog Komisija nepateikė pakankamai teisinių įrodymų apie tai, kad buvo sudarytas susitarimas dėl mokesčių už grynųjų pinigų keitimo paslaugas nustatymo sąlygų. Kadangi valios suderinimas šiuo klausimu nėra įrodytas, ginčijamo sprendimo 1 straipsnis naikintinas tiek, kiek jis yra susijęs su susitarimu dėl „(mokesčio) už euro zonos valiutų banknotų keitimą (t. y. procentais išreikšto mokesčio) nustatymo“. Todėl kitų ieškovo pateiktų argumentų, ypač dėl nepakankamo antikonkurencinio tariamo susitarimo pobūdžio įrodymo, nagrinėti nebūtina.

Dėl susitarimo dėl keitimo mokesčio dydžio

Ginčijamo sprendimo santrauka

78 Siekdama nustatyti 1997 m. spalio 15 d. susitikimo diskusijų turinį ir tuo remdamasi įrodyti, kad buvo sudarytas susitarimas dėl kainų nustatymo, Komisija rėmėsi „A“ ir „B“ pranešimais. Pagal ginčijamą sprendimą iš abiejų pranešimų išplaukia, kad susitikimo dalyviai nagrinėjo tokius su pereinamuoju laikotarpiu susijusius klausimus:

- grynųjų pinigų keitimo apmokestinimo principai (ginčijamo sprendimo 87 ir 95 konstatuojamosios dalys),
- kursų koridorių išlaikymas (ginčijamo sprendimo 86, 88, 93 ir 95 konstatuojamosios dalys),
- vieningo komisinio mokesčio visoms euro subvaliutoms arba skirtingų komisinių mokesčių kiekvienai euro subvaliutai nustatymas (ginčijamo sprendimo 89 ir 103 konstatuojamosios dalys),
- apskaičiavimo metodas (valiutos kursas nacionaline ir užsienio valiuta) keičiant euro subvaliutas (ginčijamo sprendimo 90 ir 95 konstatuojamosios dalys),
- tarpbankinė prekyba užsienio valiuta (ginčijamo sprendimo 91, 94 ir 97 konstatuojamosios dalys).

- 79 Tačiau „A“ ir „B“ pranešimuose nėra vieningos informacijos apie tai, ar susitikime taip pat buvo aptartas komisinių mokesčių už grynųjų pinigų keitimą dydis pereinamuoju laikotarpiu. Ginčijamame sprendime, remiantis „A“ pranešimu, teigiama, kad buvo diskutuojama apie maždaug 3% (ginčijamo sprendimo 89 konstatuojamoji dalis) arba nuo 2 iki 4% mokesčio dydžio nustatymą pereinamuoju laikotarpiu (ginčijamo sprendimo 89 konstatuojamoji dalis), o „B“ pranešime panašaus teiginio nėra (ginčijamo sprendimo 96, 106 ir 107 konstatuojamosios dalys).
- 80 Komisijos nuomone, „A“ pranešimą patvirtina apklausoje pateikti *Bayerische Landesbank* paaiškinimai (ginčijamo sprendimo 96, 107 ir 119 konstatuojamosios dalys).
- 81 Atlikdama teisinį vertinimą Komisija priėjo prie išvados, kad 1997 m. spalio 15 d. susitikimo dalyviai susitarė pereinamuoju laikotarpiu nustatyti maždaug 3% komisinį mokestį už grynųjų pinigų keitimo paslaugas (ginčijamo sprendimo 102 ir 104 konstatuojamosios dalys).
- 82 Komisija atmetė ieškovo ir kitų pranešimo su kaltinimais adresatų argumentus, kad jos pateikti įrodymai nepakankami. Ji teigė, kad „A“ pranešimą, sudarytą maždaug tuo pačiu metu, kai įvyko 1997 m. spalio 15 d. susitikimas, patvirtina *Bayerisch Landesbank* ir *Commerzbank* paaiškinimai (ginčijamo sprendimo 118–120 konstatuojamosios dalys).
- 83 Šios įmonės nesėkmingai argumentavo, kad toks susitarimas nebūtų turėjęs prasmės, nes būtų buvęs sudarytas pernelyg anksti, dar neprasidėjus pereinamajam laikotarpiui. Komisijos nuomone, „A“ pranešimas patvirtina, kad susitikimo dalyviai laikėsi nuomonės, jog pereinamasis laikotarpis netrukus prasidės, ir atmetė šį argumentą (ginčijamo sprendimo 122–124 konstatuojamosios dalys).

- 84 Be to, atitinkami bankai teigė, kad praktikoje jie netaikė 3 % dydžio komisinio mokesčio ir nustatė savo komisinius mokesčius savarankiškai. Paneigdamą šį argumentą Komisija pareiškė, kad, viena vertus, pažeidimą įrodo dokumentuose esantys įrodymai, o ne lygiagretus įmonių elgesys rinkoje ir, antra vertus, susitarimas pašalino arba taip stipriai sumažino nežinomybę apie konkuruojančių bankų elgesį, kad nė vienas iš dalyvavusių bankų netaikė mažesnio nei 3 % komisinio mokesčio (ginčijamo sprendimo 125–127 konstatuojamosios dalys).
- 85 Galiausiai Komisija atmetė visus argumentus, kuriais atitinkami bankai bandė įrodyti, kad 1997 m. spalio 15 d. susitikimas nesąlygojo horizontalaus susitarimo dėl kainų sudarymo.
- 86 Todėl Komisija atmetė teiginius, kad savo susitikime bankai norėjo tik sumažinti netikrumą dėl teisingo ECBS statuto 52 straipsnio aiškinimo. Jos nuomone, pokalbiai tarp dalyvavusių bankų ir *Deutsche Bundesbank* apie ECBS statuto 52 straipsnio aiškinimą nebuvo susiję su mokesčiais pereinamuoju laikotarpiu (ginčijamo sprendimo 133–135 konstatuojamosios dalys).
- 87 Komisija taip pat atmetė argumentus, kad 1997 m. spalio 15 d. susitikimu norėta tik sumažinti teisinį netikrumą, susijusį su perėjimu prie euro, ir pratęsti pačios Komisijos 1997 m. gegužės 15 d. organizuotą apskritojo stalo diskusiją. Šiuo atveju Komisija iš esmės nurodė, kad apskritojo stalo diskusijoje nebuvo aptariamas bankų nustatomų mokesčių klausimas (žr. 1997 m. lapkričio 20 d. grupės ekspertų pranešimą) (ginčijamo sprendimo 136 ir 137 konstatuojamosios dalys).
- 88 Komisija taip pat nepripažino argumentų, kad susitikime buvo nagrinėjamas klausimas, ar pereinamuoju laikotarpiu skaičiavimams leidžiama pasitelkti kursų koridorius. Jos nuomone, „nuo 1995 m. buvo visuotinai žinoma, kad bus neatšaukiamai nustatyti keitimo kursai ir kad bus galima naudoti tik šiuos nustatytus

kursus“. Tiesioginė tokių faktinių aplinkybių išdava buvo draudimas toliau naudoti kursų koridorius nuo pereinamojo laikotarpio pradžios. Be to, visus neaiškumus šiuo klausimu *Bundesbank* pašalino dar per 1997 m. rugsėjo 15 d. vykusį posėdį (ginčijamo sprendimo 138–140 konstatuojamosios dalys).

- 89 Komisija atmetė argumentus, kuriais įvairūs bankai bandė įrodyti, kad 1997 m. spalio 15 d. susitikimo objektas buvo tarpbankinė prekyba, o ne valiutos keitimo paslaugos. Jos nuomone, „B“ pranešime kalbama apie diskusiją apie pastarąją paslaugą (ginčijamo sprendimo 141–143 konstatuojamosios dalys).
- 90 Įrodžius antikonkurencinį susitarimo tikslą, Komisijos nuomone, nereikėjo nagrinėti, ar susitarimo įgyvendinimas turėjo konkurenciją ribojančių padarinių. Tačiau atsargumo dėlei ji pažymėjo, kad ginčijamo sprendimo adresatų apskaičiuojami komisiniai mokesčiai svyravo tarp 3 ir 4,5 % (ginčijamo sprendimo 144–148 konstatuojamosios dalys).

Ieškovo argumentai

- 91 Ieškovas mano, kad Komisija neįrodė savo nurodomų aplinkybių. Iš esmės jis ginčija, kad 1997 m. spalio 15 d. susitikime buvo sudarytas koks nors susitarimas apie komisinių mokesčių už valiutos keitimą dydį. Be to, jis ginčija Komisijos pateiktą įrodinėjimo priemonių įrodomąją galią. Šiuo klausimu jis, be kita ko, pateikė keletą argumentų, kad susitikimu buvo siekiama pašalinti tam tikrus teisinius ir techninius su euro įvedimu susijusius neaiškumus, pirmiausia valiutos keitimo tarpbankinėje prekyboje srityje. Galiausiai ieškovas teigia, kad susitarimas, kurio sudarymą inkriminuoja Komisija, nebūtų turėjęs jokios prasmės.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 92 Ginčijamame sprendime Komisija daro prielaidą, kad aptariant komisinio mokesčio už valiutos keitimą dydį buvo sudarytas EB 81 straipsniui prieštaraujantis susitarimas, ir todėl nereikėjo priimti sprendimo dėl diskusijų, skirtų 1997 m. buvusiems teisiniams bei techniniams netikrumams ir susijusių su keitimo paslaugų atlygintinumu pereinamuoju laikotarpiu, kursų koridorių panaikinimu, keitimo mokesčio apskaičiavimo metodu (kursas nacionaline ar užsienio valiuta) bei vieningu komisinio mokesčio tarifo taikymu visoms dalyvaujančiųjų valstybių valiutoms, teisėtumo.
- 93 Komisija pabrėžė, kad pažeidimo nustatymas paremtas dokumentuose esančiais įrodymais (ginčijamo sprendimo 62, 120, 126, 142 ir 158 konstatuojamosios dalys). Šiuo atveju matyti, kad siekiant įrodyti, jog buvo nagrinėjamas komisinio mokesčio už valiutos keitimą dydis, pateikiamas vienintelis įrodymas, t. y. „A“ pranešimas. Kitų dokumentų, įrodančių, kad šis klausimas iš tikrųjų buvo nagrinėjamas, nepateikiama.
- 94 Tačiau atsargumo dėlei Komisija pažymėjo, kad „A“ pranešimas paremtas kitais dviem įrodymais, kurie jai atrodo esantys pagrįsti, t. y. pirmiausia apklausos metu pateikti dviejų susitikimo dalyvių parodymai ir, antra, susitikime dalyvavusių bankų elgesys rinkoje.
- 95 Atsižvelgiant į šiuos argumentus reikia išnagrinėti, ar ieškovas teisiniu požiūriu pakankamai įrodė aplinkybes, kuriomis ginčijami Komisijos konstatavimai, kuriuos ji pasitelkė įrodinėdama 1997 m. spalio 15 d. susitikimo dalyvių valios suderinimą dėl nagrinėjamų paslaugų kainų nustatymo, atsižvelgiant į „A“ pranešimą, *Commerzbank* ir *Bayerisch Landesbank* paaiškinimus bei susitikimo dalyvių elgesį rinkoje.

— Dėl „A“ pranešimo

- 96 Rašytinis įrodymas, kuriuo paremtas pažeidimo konstatavimas, yra ši ginčijamo sprendimo 89 konstatuojamojoje dalyje pateikta ištrauka iš „A“ pranešimo:

„Dalyvaujantys bankai išreiškė ketinimus dabartines savo pajamas iš maržų 90 % padengti komisiniais mokesčiais. Bankų nuomone, tai nulemtų bendro 3 % komisinio mokesčio įvedimą.“

- 97 Ši ištrauka yra neaiški ir pati savaime neleidžia nustatyti, kaip komisinių keitimo mokesčių pateikimo sistemos keitimas galėtų daryti įtaką iš šių komisinių mokesčių gaunamoms „pajamoms“. Todėl reikia nagrinėti visą tekstą, iš kurio buvo paimta ši ištrauka, dalį. Šiame ginčijamo sprendimo 89 konstatuojamojoje dalyje cituojamame tekste teigiama:

„Kainų skirtumai tarp euro zonos valiutų kainų

Iki šiol Vokietijos valiutų rinkoje bankai vykdė daugiau ar mažiau panašią pinigų politiką. Tai sąlygojo, kad, pvz., Austrijos šilingas buvo perkamas ir parduodamas pigiai, o Italijos liros buvo labai brangios. *Commerzbank* darbuotojas <...> pareiškė nuomonę, kad reikėtų išlaikyti skirtingų euro zonos valiutų kainų skirtumus. Jis teigė, kad dabartiniai koridoriai galėtų būti laikomi laisvos rinkos mechanizmų rezultatu, todėl tokią kainų nustatymo sistemą būtų galima pakeisti skirtingų komisinių mokesčių struktūra. Šiuo klausimu *Bayerische Landesbank* darbuotojas <...> pareiškė, kad valiutų diferencijavimas buvo pateisinamas vien tik skirtinga valiutų keitimo rizika. Tačiau šis argumentas nebegaliojotų nuo 1999 m. sausio 1 d.,

kai visos euro zonos valiutos turės būti laikomos euro išraiška. Jis pridūrė, kad dabartinė maržų politika nebuvo labai veikiamą rinkos mechanizmų; ji labiau laikytina nebylaus susitarimo dėl keitimo kursų padariniu. <...> paminėjo (Europos Pinigų Instituto (EPI) nuomonę, kad įvedus į apyvartą eurą, Vokietijos bankų sistemos sąnaudos sumažės tik 10 %, o tai, jo nuomone, parodo, jog rinkos mechanizmai neturėjo įtakos valiutų kursų nustatymui rinkoje. Dėl to darytina išvada apie oligopolio, o ne apie „polipolio“ egzistavimą.

Todėl dabartinio nebylaus susitarimo dėl skirtingų koridorių pakeitimas nebyliu susitarimu dėl skirtingų komisinių mokesčių neturėtų sąlygoti didelių trikdžių ar pelno sumažėjimo. <...> visiškai pritarė šiai nuomonei.

Kadangi susitikimo metu nebuvo pasiektas konsensusas dėl to, ar reikia įvesti vieningą komisinį mokestį, ar atskirą komisinį mokestį kiekvienai valiutai, *Bundesbank* turėtų būti pranešta:

„Kiekvienas dalyvaujantis bankas savarankiškai spręs apie savo mokesčių struktūrą ateityje.“

Dalyvaujantys bankai išreiškė ketinimus dabartines savo pajamas iš maržų 90 % padengti komisiniais mokesčiais. Bankų nuomone, tai nulemtų bendro 3 % komisinio mokesčio įvedimą.“

- 98 Šioje teksto dalyje kalbama apie tai, ar pereinamuoju laikotarpiu bankai ir toliau gali apskaičiuoti mokestį už grynųjų pinigų keitimą, atsižvelgdami į atitinkamą kiekvienos valiutos rinką, ar vis dėlto buhalterinio euro įvedimas 1999 m. sausio 1 d. turėtų nulemti vienodo mokesčio dydį visoms dalyvaujančiųjų valstybių valiutoms. Todėl ši teksto dalis yra susijusi ne su mokesčio dydžiu, o tik su klausimu, ar turėtų būti įvestas vieningas komisinis mokestis visoms ankstesnėms nacionalinėms valiutoms, ar skirtingas komisinis mokestis kiekvienai atskirai valiutai. Pirmiau pateikta ištrauka parodo, kad susitikimo dalyviai negalėjo susitarti šiuo klausimu.
- 99 Dėl teksto ištraukos, kurią Komisija pateikė, siekdamą įrodyti, kad buvo sudarytas neteisėtas susitarimas, pateiktinos trys pastabos.
- 100 Pirmiausia atrodo, kad kalbant apie „maržas“, „A“ pranešime aiškiai turimas omenyje kursų koridorių sistemos panaikinimas po to, kai 1999 m. sausio 1 d. įsigalios neatšaukiamai nustatyti perskaičiavimo kursai. Tarp susitikimo dalyvių vyravo konsensusas, kad būtina pakeisti šią sistemą komisiniais keitimo mokesčiais, kurie būtų pateikiami aiškiai ir atskirai nuo taikomų neatšaukiamų perskaičiavimo kursų (žr. ginčijamo sprendimo 88, 93 ir 95 konstatuojamąsias dalis).
- 101 Be to, kaip ir teigė ieškovas, nuorodą į 90 % „pajamų“ iš „maržų“ sistemos išlaikymą reikia vertinti nagrinėjamo susitikimo kontekste. Šis punktas yra susijęs ne su diskusijomis apie tai, kaip būtų galima užtikrinti tam tikrą susitikimo dalyvių „pajamų“ lygį, o su tiesiogine keitimo rizikos išnykimo pasekme.
- 102 Šiuo klausimu iš ieškinio matyti, kad nustačius neatšaukiamus perskaičiavimo kursus nuo pat pradžių išnyko keitimo rizika. Kadangi dėl to išnyko keitimo kursų svyravimai, valiutų prekeiviai nebepatyrė su kursų rizika susijusių sąnaudų. Savo

1997 m. balandžio 23 d. pranešime (ginčijamo sprendimo 75 konstatuojamoji dalis; žr. 23 ieškinio priedą) EPI įvertino dėl kursų rizikos išnykimo sutaupyta lėšas. Jis konstatavo, kad valiutų keitimo sąnaudas Vokietijoje būtų galima suskirstyti į tokias keturias dalis:

- keitimo kursų rizika: 5–10 %,

- repatrijavimo sąnaudos (draudimas ir transportas): 5–10 %,

- transakcijos sąnaudos (darbo užmokestis, valdymas, administracija): 70–85 %,

- „galimybių“ sąnaudos (atsargų užsienio valiuta laikymas): 5–10 %.

103 EPI įvertino, kad grynųjų pinigų keitimo sandorių sąnaudos – o kartu ir kainos – išnykus valiutų keitimo rizikai sumažės 5–10 %. Nors EPI, kaip pažymėta ginčijamo sprendimo 75 konstatuojamojoje dalyje, nepaskelbė šio pranešimo Oficialiajame leidinyje, jis buvo išplatintas didelei bankų sektoriaus atstovų daliai.

104 Ši EPI tyrimo išvada nebuvo ginčijama, nes bankų atstovai per Komisijos organizuotą apskritojo stalo diskusiją teigė, jog nepaisant to, kad pereinamuoju laikotarpiu „keitimo rizika išnyks – o tai sumažins sąnaudas 20 %, – ir toliau išliks kitos administravimo išlaidos“ (Apskritojo stalo diskusija apie praktinius perėjimo

prie euro aspektus: apibendrinimas ir išvados; žr. ginčijamo sprendimo 41 konstatuojamąją dalį).

105 Taigi ieškovo pasiūlytas „A“ pranešimo išaiškinimas yra įtikinamas. Darytina prielaida, kad šiame pranešime pateikiama nuorodą į 90 % yra susijusi su grynąjų pinigų keitimo sąnaudų sumažėjimu 10 %, nes išnyko valiutos keitimo rizika. Dėl šio sumažėjimo pereinamuoju laikotarpiu taip pat 10 % turėtų sumažėti komisiniai mokesčiai taip, kad jie padengtų 90 % tuo metu buvusių sąnaudų.

106 Kalbėdamas apie „A“ pranešimo ištrauką, kurioje minimas 3 % komisinis mokestis, ieškovas teigia, kad tai bet kuriuo atveju atspindi EPI pateiktus duomenis apie situaciją rinkoje.

107 Šie teiginiai atrodo pagrįsti. Savo 1997 m. balandžio 23 d. pranešime EPI pateikė duomenis apie pirkimo ir pardavimo kursų skirtumą, skirstydamas tris valiutų grupes:

— 1 grupė (Belgijos frankas (BEF), Vokietijos markė (DEM), Nyderlandų guldenas (NLG), Austrijos šilingas (ATS) ir Prancūzijos frankas (FRF)): nedidelis mažiau kaip 2 % skirtumas,

— 2 grupė (Didžiosios Britanijos svaras sterlingas (GBP), Italijos lira (ITL), Ispanijos peseta (ESP), Portugalijos eskudas (PTE), Švedijos krona (SEK) ir Airijos svaras (IEP)): vidutinis 2–4 % skirtumas,

— 3 grupė (Graikijos drachma (GRD), palyginti su visomis kitomis valiutomis): didelis daugiau kaip 5 % skirtumas.

108 Šie duomenys patvirtina ieškovo teiginius, kad „maždaug 3%“ keitimo mokesčio įvardijimas, jeigu tik jis iš tikrųjų buvo paminėtas, bet kuriuo atveju veikia atspindi situaciją rinkoje, o ne patvirtina horizontalaus susitarimo dėl kainų buvimą.

109 Be to, ieškovas pateikė 1997 m. spalio 15 d. susitikime dalyvavusių asmenų „C“ (VUIW) ir „D“ (*Hamburgische Landesbank*) liudijimus, iš kurių matyti, kad komisinių keitimo mokesčių dydžio (sumažinimo dėl valiutų keitimo rizikos išnykimo) klausimas susitikime buvo aptartas tik kaip nelabai svarbus punktas, nedavęs postūmio diskusijai dėl šio dydžio nustatymo.

110 Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog „A“ pranešimas, atrodo, nėra pakankamas įrodymas, kad buvo diskutuojama apie maždaug 3 % keitimo mokesčių nustatymą. Todėl reikia išnagrinėti kitus Komisijos sprendime ir ieškovo pateikiamus įrodymus, kad būtų nustatyta, ar bendras vertinimas leidžia daryti prielaidą, jog Komisija įrodė susitarimo dėl kainų sudarymą.

— Dėl *Commerzbank* ir *Bayerische Landesbank* paaiškinimų

111 Remiantis ginčijamu sprendimu *Commerzbank* ir *Bayerische Landesbank* apklausoje pateikti paaiškinimai patvirtina „A“ pranešimo teiginį, kad buvo diskutuojama apie komisinių mokesčių tarifą (ginčijamo sprendimo 96, 107 ir 118–120 konstatuoja-

mosios dalys). Ginčijamo sprendimo 44 nuoroje Komisija taip pat mini ieškovo, *Westdeutsche Landesbank* ir *Hamburgische Landesbank* atsakymus.

- 112 Pirmiausia konstatuotina, kad kyla abejonių dėl Komisijos atlikto šių paaiškinimų vertinimo, siekiant įrodyti valios suderinimo dėl kainų nustatymo faktą. Nors šie bankai yra pareiškę, kad „kai kurie kai kurių bankų atstovai minėjo skaičius nuo 2 iki 4%“ (ginčijamo sprendimo 107 konstatuojamoji dalis), joks kitas jų pasisakymas aiškiai nepatvirtina, kad buvo diskutuojama apie komisinio mokesčio dydžio nustatymą.
- 113 Tiesa, kad orientacinių ribų ar tikslinių kainų nustatymas gali būti laikomas neteisėtu kainų nustatymu, nes tokiu atveju kainos yra ne savarankiško ekonomikos subjektų apsisprendimo, o valios suderinimo rezultatas. Vis dėlto minėti skaičiai („nuo 2 iki 4%“, „maždaug 3%“, nuo 2 iki 6%“; žr. ginčijamo sprendimo 107 konstatuojamąją dalį ir jo 44 nuorodą) atspindi – kaip paminėta pirmiau – EPI nustatytas rinkos kainas, yra neapibrėžti ir pasižymi labai dideliu svyravimo koridoriais (iki trijų kartų). Todėl šių duomenų įrodomoji galia abejotina.

— Dėl dalyvių elgesio rinkoje

- 114 Atsargumo dėlei Komisija taip pat nurodė, kad 1997 m. spalio 15 d. susitikimo dalyviai suderino savo kainų politiką pagal tariamai sudarytą susitarimą. Ginčijamo sprendimo 147 ir 148 konstatuojamosiose dalyse ji išvardijo *Dresdner Bank*, *Commerzbank*, *HVB*, *VUW*, *GWK* ir *Reisebank* faktiškai taikytus mokesčius. Šie mokesčiai svyravo nuo 3 iki 4,5 %, o kai kurie bankai taip pat taikė fiksuoto dydžio mokesťį.

115 Ieškovas ginčija išvadas, kurių Komisija priėjo vadovaudamasi šiais duomenimis. Iš esmės jis teigia, kad Komisija susikoncentravo tik į komisinių mokesčių tarifus, neatsižvelgdama į fiksuoto mokesčio komponentą, kuris dėl nedidelių keičiamų sumų praktikoje turėjo didelės įtakos galutiniam mokesčio dydžiui. Teisinga nuo 1998 m. iki pereinamojo laikotarpio taikytų komisinių mokesčių analizė paneigia Komisijos teiginius.

116 Šie ieškovo argumentai atrodo pagrįsti. Kadangi nagrinėjamos paslaugos dažniausiai buvo susijusios su sumomis, neviršijančiomis 200 eurų (pranešime su kaltinimais kalbama apie 70 % tokių operacijų, žr. pranešimo su kaltinimais 9 punktą), fiksuotų 5 ar 10 DEM komisinių mokesčių ar minimalių komisinių mokesčių rinkimas turėjo didelės įtakos sumai, kurią, išreikštą procentais, bankai faktiškai rinko. Todėl Komisija negalėjo apsiriboti tuo, kad nagrinėjo tik taikytą procentinį tarifą, nes jis tik iš dalies atspindėjo vartotojo faktiškai mokėtą kainą.

117 Ieškovo ir kitų bankų 1999 m. taikyti tarifai detalai pateikti pranešimo apie pažeidimus 56 punkte. Iš jų matyti, kad jeigu atsižvelgiama į bendras keitimo paslaugų sąnaudas (komisinis keitimo mokestis ir fiksuotas ar minimalus mokestis), skirtingų bankų taikyti komisiniai mokesčiai labai skiriasi. Kalbėdamas apie 2000 m., ieškovas pateikė spaudoje paskelbtą straipsnį, kuriame nurodomi bankų reikalaujami komisiniai keitimo mokesčiai (ieškinio 25 priedas). Remiantis šiuo straipsniu 100 DEM keitimo kaina 21 Vokietijos banke svyravo nuo 0 iki 25 DEM. 1 000 DEM sumai kaina svyravo nuo 0 iki 50 DEM. Šie skaičiai, išreikšti procentais, paneigia Komisijos teiginių (ginčijamo sprendimo 147 ir 148 konstatuojamosios dalys), kad ginčijamo sprendimo adresatai suderino savo kainas 3–4,5 % koridoriuje, pagrįstumą. Jokia aplinkybė neleidžia daryti vienareikšmės išvados, kad kainų konvergenciją tam tikrame „svyravimo koridoriuje“ sąlygojo kiti veiksniai nei normali rinkos

jėgų įtaka. Priešingai, galima konstatuoti, kad prasidėjus pereinamajam laikotarpiui komisiniai mokesčiai stipriai sumažėjo, ką paaiškina valiutų keitimo rizikos išnykimas. Ši tendencija tęsėsi iki pereinamojo laikotarpio pabaigos, per kurį išnyko dalyvaujančiųjų valstybių valiutų grynųjų pinigų keitimo rinka.

118 Todėl samprotavimai, kurias remdamasi Komisija priėjo prie išvados, kad „A“ pranešimą patvirtina lygiagretus dalyvavusių bankų elgesys rinkoje, nėra įtikinami.

119 Visi išnagrinėti ieškinio argumentai leidžia daryti išvadą, jog Komisija nepakankamai teisiškai įrodė, kad buvo sudarytas jos inkriminuojamas susitarimas: ji neįrodė nei susitarimo dėl grynųjų euro zonos valiutų pinigų keitimo pereinamuoju laikotarpiu kainų nustatymo, nei susitarimo dėl šių kainų nustatymo būdo sudarymo. Todėl ieškinio pagrindai, susiję su neteisingu faktinių aplinkybių ištyrimu ir nepakankama kaltinimo įrodymų įrodomąja galia, yra pagrįsti.

120 Remiantis šiais pagrindais, ginčijamas sprendimas naikintinas nenagrinėjant kitų ieškinio pagrindų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

121 Pagal Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija pralaimėjo bylą, ji turi padengti ieškovo išlaidas pagal jo pateiktus reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (penktoji kolegija)

nusprendžia:

- 1. Panaikinti 2001 m. gruodžio 11 d. Komisijos sprendimą 2003/25/EB procedūroje, pradėtoje pagal EB 81 straipsnį (byla COMP/E-1/37.919 (ex 37.391) – Bankų mokesčiai už euro zonos valiutų keitimą – Vokietija) tiek, kiek jis susijęs su ieškovu.**
- 2. Nurodyti Komisijai padengti visas bylinėjimosi išlaidas.**

Lindh

García-Valdecasas

Cooke

Paskelbta 2004 m. spalio 14 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris

Pirmininkas

H. Jung

P. Lindh

Turinys

Bylos aplinkybės	II - 3498
Teisinis pagrindas	II - 3498
Ginčijamas sprendimas	II - 3505
Procesas	II - 3512
Ieškovo reikalavimai	II - 3512
Dėl teisės	II - 3513
Dėl faktinių aplinkybių nustatymo	II - 3514
Dėl susitarimo apie komisinių keitimo mokesčių apskaičiavimo sąlygas	II - 3514
Ieškovo argumentai	II - 3514
Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 3518
Dėl susitarimo dėl keitimo mokesčio dydžio	II - 3524
Ginčijamo sprendimo santrauka	II - 3524
Ieškovo argumentai	II - 3527
Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 3528
— Dėl „A“ pranesimo	II - 3529
— Dėl Commerzbank ir Bayerische Landesbank paaiškinimų	II - 3534
— Dėl dalyvių elgesio rinkoje	II - 3535
Dėl bylinėjimosi išlaidų	II - 3537